

Time: 3 hours

Marks: 100

Note: 1. All questions are compulsory

2. Figures to the right indicates full marks.

Q.1 (A) Fill in the Blanks with appropriate alternative given below. (Any 10) (10)

1. The top-level management requires _____ skill more than other skills.
(Technical, Human, Legal, Conceptual)
2. _____ is a systematized body of knowledge which is universally accepted.
(Art, Science, Profession, Planning)
3. _____ is known as Father of Scientific Management.
(Henry Fayol, F.W. Taylor, Robert Kahn, W.G. Scott)
4. _____ Plans are not meant for repeated use. (Forecast, Decision, Single use, Standing)
5. In _____ both superior and subordinate collectively formulate the plans.
(Decision Making, Management by Objectives, Span of Control, None of These)
6. _____ is a process of identifying and selecting a course of action to solve a specific problem.
(Directing, Communicating, Decision Making, Leading)
7. In _____ organization people are consciously coordinated towards achieving a common goal.
(informal, formal, traditional, department)
8. _____ is a number of subordinates who can be supervised and managed effectively. (Delegation of authority, Departmentation, Leadership, Span of control)
9. Unity of _____ implies one subordinate should receive instructions from one superior.
(Direction, Objective, Command, All of these)
10. _____ is concerned with measurement of cost and value of people in the organization. (HRP, HRA, Job Analysis, Motivation)
11. _____ is a process of evaluating work performance of employees.
(MBO, Delegation of authority, Performance appraisal, recruitment)
12. _____ is a first step in selection process.
(Job analysis, Recruitment, Staffing, Advertising)

Q. 1(B) State whether the following statements are True or False. (Any 10) (10)

1. Management is a natural science.
2. Theory X assumes that the people are self-motivated and seek responsibilities.
3. Contingency approach is also known as situational approach.
4. Objectives are standing use plans.
5. Corporate planning is related with a specific department planning.
6. Planning is secondary function of management.
7. Matrix organization structure is also known as hybrid structure.
8. In delegation of authority, superior transfers both authority and responsibility to his subordinate.
9. Virtual organization is temporary in nature.
10. Job description includes minimum qualities required from the candidate.
11. Campus recruitment is an internal source of management.
12. Refresher training includes introduction of a person to the job and to the organization.

Q.2 Answer any two of the following (15 marks)

- a) Define management. Discuss different managerial skills.
- b) Describe the administrative approach of management.
- c) Discuss different functions of management.

Q.3 Answer any two of the following (15 marks)

- a) State and explain the meaning and merits of planning.
- b) Briefly explain the components of planning.
- c) Describe the steps in decision making process

Q.4 Answer any two of the following (15 marks)

- a) Define Organizing. Discuss its principles.
- b) Explain the bases of departmentation.
- c) Describe the barriers in delegation of authority.

Q.5 Answer any two of the following (15 marks)

- a) Discuss the merits and limitations of Human Resource Accounting. (HRA)
- b) State and explain the methods of training.
- c) Describe techniques of performance appraisal.

Q.6 Write Short Notes on:(Any four) (20 marks)

- a) Management as an art
- b) Characteristics of Planning
- c) Advantages of Strategic Business Unit
- d) Features of Matrix Organisation
- e) Internal Sources of recruitment
- f) Importance of job analysis

मराठी रुपांतर

वेळ: ३ तास

गुण: १००

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. मूळ इंग्रजी प्रश्न ग्राह्य मानावेत.

प्र. १.(अ) खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडून रिकाम्या जागा भरा.(कोणतेही१०) (१०)

१. उच्च-स्तरीय व्यवस्थापनाला इतर कौशल्यांपेक्षा _____ कौशल्याची अधिक आवश्यकता असते.
(तांत्रिक, मानवी, कायदाविषयक, संकल्पनात्मक)
२. _____ म्हणजे वैश्विक स्वीकृती असलेली एक पद्धतशीर ज्ञानशाखा होय.
(कला, विज्ञान, पेशा, नियोजन)
३. _____ यांना वैज्ञानिक व्यवस्थापनाचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
(हेन्री फेओल, एफ. डब्ल्यू. टेलर, रॉबर्ट कान, डब्ल्यू. जी. स्कॉट)
४. _____ नियोजने वारंवार वापरण्यासाठी नसतात.
(पूर्वानुमान, निर्णय, एकल वापर, स्थायी)
५. _____ मध्ये वरिष्ठ आणि अधीनस्थ दोन्ही एकत्रितपणे नियोजने तयार करतात.
(निर्णय घेणे, उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापन, नियंत्रण कक्षा, यापैकी नाही)
६. _____ म्हणजे विशिष्ट समस्या सोडवण्यासाठी कृतीचा मार्ग ओळखण्याची आणि निवडण्याची प्रक्रिया होय.
(संचालन, संप्रेषण, निर्णय घेणे, नेतृत्व करणे)
७. _____ संघटनेमध्ये लोकं समान ध्येय साध्य करण्यासाठी जाणीवपूर्वक समन्वय साधतात.
(अनौपचारिक, औपचारिक, पारंपारिक, विभागीय)
८. _____ म्हणजे ज्यांचे पर्यवेक्षण आणि व्यवस्थापन प्रभावीपणे केले जाऊ शकते अशा अधीनस्थांचे प्रमाण होय.
(अधिकार प्रदान, विभागीकरण, नेतृत्व, नियंत्रण कक्षा)

९. _____ एकवाक्यता असे सूचित करते की एका अधीनस्थ व्यक्तीला एका वरिष्ठाकडून सूचना मिळाल्या पाहिजेत.

(संचालनातील, उद्दिष्टातील, आदेशातील, यापैकी सर्व)

१०. _____ ही संकल्पना संघटनेतील मनुष्यबळाची किंमत आणि मूल्य मोजण्याशी संबंधित आहे.

(एचआरपी, एचआरए, कार्य विश्लेषण, अभिप्रेरणा)

११. _____ ही कर्मचाऱ्यांच्या कामाच्या कामगिरीचे मोजमाप करण्याची प्रक्रिया आहे.

(एम बी ओ, अधिकार प्रदान, कामगिरी मूल्यांकन, भरती)

१२. _____ ही निवड प्रक्रियेतील पहिली पायरी आहे.

(कार्य विश्लेषण, भरती, कर्मचारी नियुक्ती, जाहिरात)

प्र. १. (ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणताही १०) (१०)

१. व्यवस्थापन हे नैसर्गिक विज्ञान आहे.

२. सिद्धांत 'क्ष' असे गृहीत धरतो की लोक स्वयं-प्रेरित असतात आणि जबाबदाऱ्या शोधतात.

३. आकस्मिक दृष्टीकोनाला परिस्थितीजन्य दृष्टीकोन असे देखील संबोधले जाते.

४. उद्दिष्टे म्हणजे स्थायी वापर योजना होय.

५. उद्यम / व्यवसाय नियोजन हे एका विशिष्ट विभागाच्या नियोजनाशी संबंधित असते.

६. नियोजन हे व्यवस्थापनाचे दुय्यम कार्य आहे.

७. मॅट्रिक्स संघटन रचनेला संकरीत रचना असेही संबोधले जाते.

८. अधिकार प्रदानात, वरिष्ठ अधिकार आणि जबाबदारी दोन्ही त्याच्या अधीनस्थ व्यक्तीकडे हस्तांतरित करतो.

९. आभासी संघटन हे तात्पुरत्या स्वरूपाचे संघटन असते.

१०. कार्य वर्णनामध्ये उमेदवाराकडून आवश्यक असलेल्या किमान गुणवत्तेचा समावेश असतो.

११. कॅम्पस भरती हा व्यवस्थापनाचा अंतर्गत स्रोत आहे.

१२. उजळणी प्रशिक्षणामध्ये एखाद्या व्यक्तीची नोकरी आणि संघटनेसोबत ओळख करून देण्याचा समावेश होतो.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

अ. व्यवस्थापन परिभाषित करा. व्यवस्थापनाच्या विविध कौशल्यांची चर्चा करा.

ब. व्यवस्थापनाचा प्रशासकीय दृष्टिकोन वर्णन करा.

क. व्यवस्थापनाच्या विविध कार्यांची चर्चा करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

अ. नियोजनाचा अर्थ आणि फायदे स्पष्ट करा.

ब. नियोजनाचे घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.

क. निर्णय घेण्याच्या प्रक्रियेतील टप्पे वर्णन करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

अ. संघटन परिभाषित करा. संघटनेच्या मूलतत्वांची चर्चा करा.

ब. विभागीकरणाचे निकष स्पष्ट करा.

क. अधिकार प्रदानातील अडथळे वर्णन करा.

प्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

अ. मानव संसाधन लेखकर्म (HRA) चे फायदे आणि मर्यादा चर्चा करा.

ब. प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

क. कामगिरी मूल्यांकनाची तंत्रे वर्णन करा.

प्र. ६. टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

(२०)

अ. व्यवस्थापन एक कला

ब. नियोजनाची वैशिष्ट्ये

क. व्यूहरचनात्मक व्यवसाय गटाचे फायदे

ड. मॅट्रीक्स संघटनेची वैशिष्ट्ये

इ. भरतीचे अंतर्गत स्रोत

फ. कार्य विश्लेषणाचे महत्त्व
